

Кулик Світлана Олегівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
доцент кафедри правничої лінгвістики
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
Ялова О. В.

НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ ЯК НОСІЇ СВОЇХ НАЦІОНАЛЬНИХ МОВ

Тема забезпечення прав національних меншин, попри геополітичні спекуляції, справді, дуже важлива і делікатна. За законами жанру, на меншість часто зважають менше, ніж на більшість – неважливо чи йдеться про етнічний, мовний, політичний, релігійний або світоглядний параметр.

Теоретично у нас з цим не мало би бути проблем. У Конституції усе чітко прописано: «В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист мов національних меншин України» (стаття 10). Але як виміряти практику?

Для загального розуміння можна перевірити, наскільки справедливо поділений соціальний простір: чи мають меншини пропорційну до свого розміру кількість дитячих садків, шкіл, вищих навчальних закладів, чи мають свої громадські об'єднання, засоби масової інформації, чи представлені вони в органах влади, чи ведуть повноцінне культурне життя тощо.

Деякі з цих параметрів легко перевірити, якщо звернутися до державних реєстрів та статистики.

Національні меншини – національною меншиною вважається фізичний масив (група) людей некорінного етнічного статусу, які живуть у сучасному для себе етносередовищі. Національна меншина включає осіб, які мають громадянство і, за визначенням, не відіграють провідної ролі в суспільстві.

За законодавством України до національних меншин належать групи громадян України, які не є українцями за національністю, що виявляють почуття національного самоусвідомлення та спільності між собою.

Носіїв мов національних меншин залежно від часу поселення в Україні можна об'єднати у 3 групи:

- 1) здавна, щонайменше з XIX(19) століття, живуть в Україні;
- 2) з'явилися в Україні між Першою і Другою світовими війнами;
- 3) почали селитися в Україні після Другої світової війни (з'явилися тут унаслідок посилення зв'язків із країнами третього світу).

Представники першої групи живуть великими скупченнями в певних місцевостях і поширеність їхньої мови локалізована, другої та третьої – розпорошені (переважно в містах), тому точно визначити територію їх поширення неможливо. До першої групи належать носії білоруської, польської, чеської, словацької, болгарської, їдишу, німецької, румунської, албанської, грецької та інші.

Друга група охоплює носіїв литовської, латиської, частково іспанської (за винятком кубинців, що оселилися в Україні після Другої світової війни), таджицької, осетинської, узбецької, казахської, азербайджанської, киргизької, мов.

До третьої групи належать ті, що розмовляють арабською, корейською, в'єтнамською мовами.

15 травня 2003 року Верховна Рада України ратифікувала Європейську хартію регіональних мов або мов меншин. Положення Хартії застосовуються до мов таких національних меншин України: білоруської, болгарської, гагаузької, грецької, єврейської, кримськотатарської, молдавської, німецької, польської, російської, румунської, словацької та угорської.

Україна створює необхідні умови для розвитку і використання мов національних меншин в країні.

У роботі державних, громадських органів, підприємств, установ і організацій, розташованих в адміністративних одиницях та населених пунктах, де громадяни України, що належать до національної меншини проживають компактно і становлять більшість (понад 50 % населення району, міста, села, селища), може використовуватися поряд з українською їхня національна мова. Особам інших національностей, що проживають тут, повністю забезпечується право і можливість використання державної мови.

Аналізувати будемо Закарпаття. За етнічною неоднорідністю воно поступається Одеській області, однак саме тут виникло напруження з угорцями, тож цікаво перевірити, чи існують якісь обмеження прав. Отже, почнемо зі структури самого населення області. Зараз буде трохи сухих цифр.

За даними перепису 2001, на території області проживають представники понад 100 національностей. Найбільш чисельна група – українці 80,5 %, угорці складають 12,1 %, румуни 2,6 %, росіяни 2,5 %. Роми становлять 1,1 %, словаки 0,5 %, німці 0,3 %, білоруси 0,12 %, євреї 0,05 %, поляки 0,04 %.

Одні національні групи зосереджені більше у сільській місцевості (румуні), інші – у міській (росіяни, роми, словаки). Угорців майже порівну у сільському і міському ареалі.

Щодо мовного складу населення, то він подібний до національного: понад 80 % населення вважає своєю рідною мовою українську, 12,7 % – угорську, 2,9 % – російську, 2,6 % – румунську. Відповідно, усі меншини повинні отримати від держави пропорційну до свого розміру кількість закладів освіти, забезпечення права на політичну

діяльність, громадські об'єднання та засоби масової інформації. Окрім цього, держава не повинна перешкоджати ініціативам національних меншин, пов'язаним із соціальним простором, у рамках, визначених чинним законодавством.

Сфера освіти – один з ключових факторів забезпечення прав національних меншин. Станом на 2018 рік у Закарпатській області діяло 589 дошкільних закладів, з них 18,34 % забезпечували потреби національних меншин.

Із 668 шкіл загальної середньої освіти 118 забезпечують права національних меншин (17,7 %). За часів Радянського Союзу представників національних меншин Закарпаття навчали російської, а не української. Саме тому в області ще залишилися школи та дошкільні заклади, що поєднують вивчення російської з угорською та румунською.

Аналіз показав, що національні меншини активізували свою діяльність у середині 1990-х років. Саме тоді починається масова реєстрація громадських об'єднань та друкованих ЗМІ. Посилення державної підтримки потребують малочисельні національні меншини області. Малочисельні меншини можуть самотужки об'єднатися і проявити ініціативу. В умовах бездержавності українці часто були на відповідальності інших держав, які цим іноді зловживали. Сьогодні держава у нас є, і тепер на нашій відповідальності представники національних меншин. Але надворі ХХІ ст., час великих і відкритих даних, тому без великих клопотів можна перевірити, зловживаємо ми своєю відповідальністю чи ні.

Список використаних джерел

1. Українська мова. Енциклопедія. Редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), М. П. Зяблюк та ін. К.: «Укр. енцикл.», 2000., 602 с.
2. Ткаченко О. Б., Іщенко О. С.. Мови національних меншин, 2019.

Масюк Вікторія Вікторівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
викладач кафедри правничої лінгвістики
Національної академії внутрішніх справ
Федорова А. П.

МОВЛЕННЄВА АГРЕСІЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОНЦЯ

Комунікація – це невід'ємна частина нашого життя. Ми щоденно обмінюємось інформацією, регулюємо ділові стосунки тощо. Проте не завжди наше спілкування є взірцевим. У сучасному світі все частіше ми можемо простежити явище ***вербальної агресії***. З такою